

Persona, cos, salut i gènere

Codi: 101244
Crèdits: 6

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2500256 Antropologia Social i Cultural	OT	3	0
2500256 Antropologia Social i Cultural	OT	4	0

Professor/a de contacte

Nom: Diana Marre
Correu electrònic: Diana.Marre@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: No
Grup íntegre en espanyol: No

Altres indicacions sobre les llengües

Castellà

Equip docent

Chandra Kala Clemente Martínez

Prerequisits

No hi ha cap prerequisit per a aquesta assignatura.

Objectius

L'assignatura és una optativa que forma part de l'àmbit d'especialització en Cultura i Societat.

La finalitat de l'assignatura és conèixer les conceptualitzacions sobre salut i malaltia i, en conseqüència, sobre l'inici, curs i el final de la vida en relació amb la concepció de persona i cos en els seus diversos components i la diversitat proporcionada per diferents factors.

Els objectius generals de l'assignatura son:

- Explorar i analitzar la construcció sociocultural de l'inici, el curs i el final de la vida.
- Explorar i analitzar la construcció sociocultural en relació a la persona i el cos.
- Conèixer i comprendre les relacions entre els diferents factors (socials, polítics, culturals, econòmics...) implicats en l'estat de salut i les necessitats en salut de les persones.
- Conèixer i comprendre els aspectes fonamentals dels projectes d'investigació i els programes d'intervenció social en matèria de salut i vulnerabilitat.

Competències

Antropologia Social i Cultural

- Aprehendre la diversitat cultural a través de l'etnografia i avaluar críticament els materials etnogràfics com a coneixement de contextos locals i com a proposta de models teòrics.
- Demostrar que es coneix i es comprèn la història de la teoria antropològica i la gènesi dels seus conceptes bàsics.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar teòricament exemples etnogràfics de diversitat cultural en els àmbits de l'educació, el gènere i els sistemes d'inclusió-exclusió.
2. Analitzar un fet d'actualitat des de la perspectiva antropològica.
3. Aplicar el coneixement de la variabilitat cultural i de la gènesi d'aquesta per evitar les projeccions etnocèntriques.
4. Avaluar críticament els models teòrics explícits i implícits als materials etnogràfics.
5. Identificar els desenvolupaments disciplinaris recents i la vinculació de la teoria antropològica amb les disciplines socials afins en el seu desenvolupament històric i en les tendències interdisciplinàries actuals.
6. Identificar la variabilitat sociocultural en contextos etnogràfics específics.
7. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
8. Identificar les tendències interdisciplinàries actuals compartides per l'antropologia i les disciplines socials afins en el camp respectiu.
9. Integrar enfocaments interdisciplinaris en els àmbits de l'educació, els sistemes de sexe-gènere i els sistemes d'inclusió-exclusió social.
10. Interpretar la diversitat cultural a través de l'etnografia.
11. Participar en debats sobre fets històrics i actuals respectant les opinions dels altres participants.
12. Sintetitzar els coneixements adquirits sobre la relació entre naturalesa, cultura i societat.

Continguts

Continguts

Bloc I: PERSONA

1. Categoria de persona a l'antropologia. La influència de la categoria de sexe/gènere.
2. 'Tecnologies del jo'. Inici de la persona.
3. Naixement i avortament: 'justícia reproductiva'. Òvul i esperma, embrió, fetus, nadó, nens i nenes. Relacions sexuals i reproducció assistida.
4. Tecnologies de la reproducció. Comodificació, estratificació i externalització en la 'producció de persones'. Polítiques de producció. Biopolítica. Governança reproductiva.

Bloc II: MORT

1. Què es la mort? Mort, persona i societat.

2. Rituals locals i globals. Rituals i indústries funeràries.
3. Espais de memòria. Dol i records: tanatoris i cementiris.
4. Espais de (quasi) mort: hospitals, eutanàsia, suïcidis. Hospitals i cures pal·liatives.

Bloc III: COS

1. La construcció sociocultural del cos: cos individual, institucional i social.
2. Tècniques i 'tecnologies del cos'
3. Sentits i emocions. Cos, ment, ànima i esperit.
4. El disciplinament del cos: treball i oci.
5. Cos, inscripcions i modificacions: tatuatges, escarificacions, pírcings, cirurgies estètiques, canvis de cos / sexe.
6. Cyborgs, cossos i cossos mèdics. Comodificació del cos i les seves part com elements terapèutics: trasplantaments i donacions

Bloc III: SALUT

1. Salut i malaltia, normalitat i anormalitat, capacitat i discapacitat: física i mental, individual i social.
2. El 'naixement de la clínica', medicalització i biomedicina. La 'medicalització' de la vida quotidiana. Mèdics i paramèdics.
3. 'Cura', 'prevenció' i (re)habilitació: sistemes tradicionals, mèdics i terapèutics. Associacions, organitzacions, comunitats terapèutiques.
4. Estigma, marginació, exclusió, reclusió.

Metodologia

Aquesta **Guia Docent conté tota la informació relacionada amb l'assignatura**, res de la qual **podrà modificar-se durant el curs**. Aquesta Guia és, per tant, l'únic document a consultar davant qualsevol dubte relacionat amb l'assignatura.

Metodologia

El/la protagonista del procés de ensenyament-aprenentatge és l'estudiant i sota aquesta premissa s'ha planificat una metodologia basada en el treball continuat.

Sobre les sessions:

L'assignatura es desenvoluparà a través de sessions presencials dirigides, supervisades i de treball autònom.

Les sessions presencials es realitzaran sempre amb tot el grup classe i es dedicaran a la presentació dels continguts de l'assignatura per part del professorat i professionals invitats, segons el calendari inclòs en la present Guia Docent, amb la participació activa del grup d'estudiants en el seu anàlisi i discussió, de vegades en grups reduïts pel què aquestes sessions impliquen sempre un treball autònom previ o posterior.

El treball autònom inclou activitats com la lectura i l'estudi comprensiu i analític de textos, el visionat comprensiu i analític de materials audiovisuals, la recerca de referències bibliogràfiques, la recollida de informació, l'observació i l'escriptura, entre d'altres.

Les sessions supervisades seran presencials o virtuals (amb cita prèvia) especialment orientades a contribuir al seguiment de l'assignatura i realitzar les activitats d'avaluació.

Sobre la comunicació:

-La comunicació es realitzarà a través del Moodle. En casos d'urgència, es suggereix recórrer a la comunicació a través de WhatsApp, FaceBook o Twitter.

Sobre les tutories:

-Las tutories es realitzaran al

Despatx B9-217 (Edifici B, 2º pis, Departament d'Antropologia)

Els **dilluns de 13:15-15:15h** i els **dimecres de 11:45-15:45h (concertades)**

- **Es suggereix realitzar al menys una tutoria individual durant el primer mes de l'assignatura.** Per a programar-la **a partir del 18/02/2018 hi haurà un espai disponible al Moodle.**

Sobre els treballs escrits

- *Aspectes formals i de format:*

- Tots els treballs escrits han d'entregar-se

A través de Moodle
Identificats amb el NIU
En format Word
Amb el número de pàgina
Indicant el nombre total de paraules
En català, castellà o anglès
Sense errors ortogràfics i/o gramaticals
Amb cites, notes, referències i bibliografia en format APA

- *Continguts:*

-Tota presentació escrita hauria de contenir:

- Resum/Abstract
- Introducció
- Antecedents
- Preguntes
- Descobertes / Arguments / Fonamentació / Discussió: presentació i discussió dels principals punts de la bibliografia treballada en relació amb la/es preguntes. Aquest apartat pot estar organitzat en una o varies seccions.
- Conclusions
- Referències bibliogràfiques en format APA

Aquestes seccions i títols son flexibles, per tant, es pot optar per escollir-ne d'altres que s'adeqüin millor a l'objectiu de proporcionar el major sentit lògic i presentació al treball.

- *Com realitzar-los:*

Qualsevol de les lectures obligatòries, generals o aconsellades, així com qualsevol text acadèmic, pot servir d'exemple per a la realització del treball escrit.

- *Criteris de correcció:*

-Qualitat de la presentació, format, redacció i referències bibliogràfiques en APA

-Comprensió, amplitud i profunditat de l'anàlisi de la bibliografia, presentacions i visionats treballats i la seva relació amb els conceptes de l'assignatura

-Presentació d'un text articulat a través d'una argumentació coherent i fonamentada acadèmicament.

-Vinculació de les presentacions, bibliografies i/o visionats amb exemples etnogràfics provinents de la premsa, la pròpia experiència o l'observació etnogràfica.

- *Escala de qualificació:*

Fins a quin punt s'han aconseguit els objectius assenyalats en els criteris de qualificació?

-No avaluable: **Absent** o No entregat

-0: entrega **fora de termini** o del Moodle sense justificació degudament acreditada

-1-4,9: entrega **no basada** en els materials d'anàlisi requerits en cada cas

-5-6,9: entrega basada **només** en una **descripció** o **resum** dels materials proposats

-7-8,9: entrega basada en els materials proposats **incorporant** materials addicionals o exemples etnogràfics -experiència, premsa, observació-

-9-10: entrega basada en els materials proposats **incorporant** materials addicionals i exemples etnogràfics -experiència, premsa, observació-

Bibliografia Obligatòria per Blocs

Bloc I

Goffman, E. [1959] (1997). Introducció. En *La presentación de la persona en la vida cotidiana* (pp.13-28). Buenos Aires: Amorrortu Editores.

Foucault, M. [1981] (2008). Tecnologías del yo. *Tecnologías del yo y otros textos afines* (pp. 45-95). Buenos Aires: Paidós.

Marre, D. (2014). Displaced children and stolen babies. State of exception, fear and public secrets in contemporary Spain. *American Anthropological Association Annual Meeting: Producing an anthropology of displaced childhoods*. Washington, 3 - 7 December 2014. Conference paper. Available at: https://www.researchgate.net/publication/281104922_Displaced_children_and_stolen_babies_State_of_exceptio

Bloc II

Kaufman, S. R. & Morgan, L. M. (2005). The Anthropology of the Beginnings and Ends of Life. *Annual Review of Anthropology*, 34, 317-341.

Ariès, Ph. [1975] (2011). La muerte invertida. El cambio en las actitudes frente a la muerte en las sociedades occidentales. En *Historia de la muerte en occidente. De la edad media hasta nuestros días* (pp. 223-268). Barcelona: El Acantilado.

Bloc III

Lock, M. (1993). Cultivating the body: anthropology and epistemologies of bodily practice and knowledge. *Annual Review of Anthropology*, 22, 133-155.

Mauss, M. [1936] (1959). Técnicas y movimientos corporales. En *Sociología y Antropología* (pp. 337-358). Madrid: Tecnos.

Bloc IV

Foucault, M. [1965] (2001). La antigüedad de la clínica. En *El nacimiento de la clínica. Una arqueología de la mirada médica* (pp. 84-96). Madrid: Siglo XXI.

Ginsburg, F. & Rapp, R. (2013). Disability worlds. *Annual Review of Anthropology*, 42, 53-68.

Ikels, Ch. (2013). The Anthropology of Organ Transplantation. *Annual Review of Anthropology*, 42, 89-102.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Participació activa a classe	5	0,2	2, 3, 4, 5, 6, 8, 11
Sessions teòriques i pràctiques en grup gran	16	0,64	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12
Visionats i conferències en grup gran	12	0,48	1, 3, 4, 5, 8, 11
Tipus: Supervisades			
Activitat presencial d'avaluació	1,5	0,06	1, 2, 3, 5, 7, 8, 12
Tutories individuals i/o grupals (presencials i/o virtuals)	2	0,08	1, 5, 6
Tipus: Autònomes			
Lectures, anàlisi, preparació i redacció de treballs individuals i grupals i estudi	52	2,08	1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

Avaluació

Avaluació

-L'**avaluació** de l'assignatura s'entén com un **procés continuat** que s'estén durant el període lectiu i es desenvolupa a través de **4 (quatre)** activitats.

- "Les **qualificacions** utilitzades seguiran l'escala **0-10 amb un sol decimal**".

- "Per considerar **superada l'assignatura** es necessitarà obtenir **una nota mínima de 5,0** com a nota mitjana resultant de les notes obtingudes en cada una de les activitats, considerant el percentatge de cada una d'elles en la nota final".

-Per superar l'assignatura o tenir opció a la re-avaluació s'han de realitzar **totes** les activitats d'avaluació programades. L'assignatura es considerarà **No avaluable**, és a dir, **amb pèrdua de la regularitat i amb necessitat de nova matriculació**, quan no es realitzin **totes** les activitats d'avaluació programades.

- "Un cop **superada l'assignatura**, aquesta **no podrà ser objecte d'una nova avaluació**".

-La **programació** de las activitats d'avaluació **no es podrà modificar** una vegada validada i publicada aquesta Guia Docent a menys que hi hagi un motiu excepcional i degudament justificat, en aquest cas es proposaria una nova programació dins del període lectiu corresponent.

-Els que per "assistència a reunions dels òrgans col·legiats de representació universitària o altres motius previstos en les seves respectives normatives" [...] "no poguessin concórrer a alguna de les activitats d'avaluació programades, tenen dret a que se'ls programi un dia i hora diferents per a la seva realització".

-Els que participin en les diferents activitats d'avaluació i ho necessitin, rebran una justificació documental d'aquesta participació.

-Els que realitzin qualsevol **irregularitat** que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'una activitat d'avaluació, aquesta i tota l'assignatura **es qualificarà amb 0**, amb independència del procés disciplinari que es pugui instruir.

-La **qualificació de "No avaluable"** en l'acta final d'avaluació **implica l'esgotament dels drets inherents a la matrícula** de l'assignatura" encara que el "No avaluable" no constarà en l'expedient acadèmic.

-La **còpia o plagi**, tant en el cas dels treballs com en el cas dels exàmens, constitueix un **delicte** que serà sancionat amb un 0 (zero) a l'activitat, **pèrdua del dret a re-avaluació** i es **suspèn timerà tota l'assignatura**.
Recordar que es considera "**còpia**" un treball que reproduceix tot o una part el treball d'un/a altre/a company/a.
"**Plagi**" és presentar tot o part d'un text d'un/a autor/a com a propi, sense citar les fonts, sigui en paper o en format digital. Veure documentació de la UAB sobre "plagi" a:
http://wuster.uab.es/web_argumenta_obert/unit_20/sot_2_01.html.

Activitats d'avaluació

-L'absència o no entrega d'alguna de les activitats programades obtindrà una qualificació de "**No avaluable**" que equival a **perdre l'assignatura i haver de matricular-se una altre vegada**.

-L'**entrega** fora de temps o lloc indicats sense justificació deliberadament acreditada obtindrà una qualificació de 0 (zero).

Activitat 1:

- Treball individual realitzat en base a les tres primeres lectures obligatòries i integrat per l'elaboració d'un esquema/mapa conceptual de les mateixes i la seva relació amb les ponències invitades, les sessions de l'assignatura i el visionat o nota de premsa proporcionats, en un text d'un màxim de 700 paraules i una presentació en ppt o prezi.

- -Valor assignat a l'activitat: **25%** de la nota final de l'assignatura

Lloc d'entrega: Moodle

Data d'entrega: fins el 14 de març de 2019 a les 23:50h

Lloc i data de la devolució: Moodle fins el 25 de març de 2019 a les 23:50h

Activitat 2:

Text escrit individual en format acadèmic d'un màxim de **2000** paraules basat, com a mínim, en el següent **conjunt de materials**

-una **opció de lectures a escollir entre les 15 proposades en esta Guia Docent integrat per una lectura obligatòria i dos articles**

-un **visionat proposat per l'estudiant**

*Tenir en compte que cada opció només pot ser escollit per 3 (tres) participants. Per registrar l'elecció, entre el 25 de febrer i el 6 de març de 2019 hi haurà disponible un espai en el Moodle on poder-ho fer

- - Valor assignat a l'activitat: **30%** de la nota final de l'assignatura

Calendari de l'activitat

25/02/2019: s'obrirà un espai en Moodle per comunicar l'opció escollida per a realitzar l'activitat

06/03/2019: últim dia per comunicar l'opció escollida

06/05/2019: últim dia per a entregar l'activitat

15/05/2019: últim dia per a entregar l'avaluació de l'activitat

-Lloc d'entrega de totes les instàncies previstes: Moodle

Activitat 3

-Test escrit **individual** de preguntes breus sobre les **deu lectures obligatòries assenyalades en aquesta Guia Docent i les sessions, ponències i visionats relacionats.**

- -Valor assignat a l'activitat: **35%** de la nota final de l'assignatura

Escala de qualificació:

- 0 a 10

- 0,4 punts per pregunta correcta
- descompte de 0,25 punts per resposta incorrecta

Calendari de l'activitat:

03/06/2019: realització de l'activitat

05/06/2019: devolució de la valoració

Lloc de realització de ambdues coses: aula de l'assignatura

Valor assignat a la participació activa a classe: 10% de la nota final de l'assignatura

Sobre la nota final de l'assignatura

Qui havent aprovat l'assignatura vulgui millorar fins a **0,5 punts** la seva nota, podrà fer-ho a través de:

- La realització del **80%** de les 4 consultes realitzades al final de cada un dels blocs i de l'assignatura -3 de 4 en total-

Calendari de comunicació de la nota final de l'assignatura

10/06/2019: comunicació de la nota final de l'assignatura a través de Moodle i Sigma i en horari i lloc de desenvolupament de l'assignatura per realitzar consultes sobre les mateixes. Les notes finals de l'assignatura prèvies a la re-avaluació es tancaran el **12 de juny** a les 15:00 hores.

Sobre la re-avaluació:

-Podran **re-avaluar** aquells que

-hagin realitzat i entregat a temps i en el lloc indicat les **4 (quatre)** activitats d'avaluació programades

-hagin obtingut una nota mitjana de les 4 (quatre) activitats de **3,5**

-La re-avaluació constarà d'una única prova i es realitzarà entre el **17 de juny i el 28 de juny de 2019 en el dia, hora i lloc programat per la Facultat.**

-La **nota** obtinguda en la **re-avaluació** constituirà la **nota final** de l'assignatura.

Davant de qualsevol dubte o requeriment específic, prevaldrà allò establert en aquesta Guia Docent, feta d'acord a la Normativa Acadèmica de la UAB 2015:

https://www.uab.cat/doc/TR_Normativa_Academica_Plans_Nous Títol IV: Avaluació pp.110 -130.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Esquema/mapa conceptual d'un màxim de 700 paraules i presentació	25%	20	0,8	1, 2, 3, 5, 6, 7,

ppt/prezi de les 3 primeres lectures obligatòries en relació amb les ponències, les classes i visionats o notes de premsa				8, 9, 10, 12
Participació activa a classe	10%	5	0,2	2, 3, 5, 6, 7, 8, 11
Test escrit individual basat en les 10 (deu) lectures obligatòries i el temari desenvolupat en totes les classes	35%	6,5	0,26	5, 6, 7, 8
Text escrit individual en format acadèmic d'un màxim de 2000 paraules basat en una lectura obligatòria i dos articles escollits d'una llista proporcionada a l'inici de l'assignatura	30%	30	1,2	1, 2, 3, 4, 9, 12

Bibliografia

Bibliografia general

Carrithers, M., Collins, S. & Lukes, S. (1985) (Eds.). *The category of the person. Anthropology, philosophy, history*. Cambridge: Cambridge University Press.

Foucault, M. [1965] (2001). *El nacimiento de la clínica*. Madrid: Siglo XXI.

Le Breton, D. [1990] (2002). *Antropología del Cuerpo y Modernidad*. Buenos Aires: Nueva Vision.

Lock, M., & Farquhar, J. (2007). *Beyond the body proper. Reading the anthropology of material life*. London: Duke University Press.

Robben, A. (Eds.). *A Companion to the Anthropology of Death*. New Jersey: Wiley Blackwell.

Bibliografia Obligatòria per Blocs

Bloc I

Goffman, E. [1959] (1997). Introducción. En *La presentación de la persona en la vida cotidiana* (pp.13-28). Buenos Aires: Amorrortu Editores.

Foucault, M. [1981] (2008). Tecnologías del yo. *Tecnologías del yo y otros textos afines* (pp. 45-95). Buenos Aires: Paidós.

Marre, D. (2014). Displaced children and stolen babies. State of exception, fear and public secrets in contemporary Spain. *American Anthropological Association Annual Meeting: Producing an anthropology of displaced childhoods*. Washington, 3 - 7 December 2014. Conference paper. Available at: https://www.researchgate.net/publication/281104922_Displaced_children_and_stolen_babies_State_of_exceptio

Bloc II

Kaufman, S. R. & Morgan, L. M. (2005). The Anthropology of the Beginnings and Ends of Life. *Annual Review of Anthropology*, 34:317-341.

Ariès, Ph. [1975] (2011). La muerte invertida. El cambio en las actitudes frente a la muerte en las sociedades occidentales. En *Historia de la muerte en occidente. De la edad media hasta nuestros días* (pp. 223-268). Barcelona: El Acantilado.

Bloc III

Lock, M. (1993). Cultivating the body: anthropology and epistemologies of bodily practice and knowledge. *Annual Review of Anthropology*, 22:133-155.

Mauss, M. [1936] (1959). Técnicas y movimientos corporales. En *Sociología y Antropología* (pp. 337-358). Madrid: Tecnos.

Ikels, Ch. (2013). The Anthropology of Organ Transplantation. *Annual Review of Anthropology*, 42:89-102.

Bloc IV

Foucault, M. [1965] (2001). La antigüedad de la clínica. En *El nacimiento de la clínica. Una arqueología de la mirada médica* (pp. 84-96). Madrid: Siglo XXI.

Ginsburg, F. & Rapp, R. (2013). Disability worlds. *Annual Review of Anthropology*, 42:53-68.

Opció a escollir per realitzar l'Activitat 2:

Bloc I

Opció 1

Goffman, E. [1959] (1997). Introducció. En *La presentació de la persona en la vida cotidiana* (pp.13-28). Buenos Aires: Amorrortu Editores.

Irving, A. (2017). Detours and puzzles in the land of the living. Toward and imperilled anthropology. En *The Art of Life and Death. Radical Aesthetics and Ethnographic Practice* (69-102). Chicago: Hau Books.

Mauss, M. [1936] (1959). Sobre una categoría del espíritu humano: la noción de persona y la noción del 'yo'. En *Sociología y Antropología* (pp. 311-333). Madrid: Tecnos.

Opció 2

Foucault, M. [1981] (1990). Tecnologías del yo. En *Tecnologías del yo y otros textos afines* (pp. 45-95). Buenos Aires: Paidós.

Strathern, M. (2004). The Whole Person and Its Artifacts. *Annual Review of Anthropology*, 33:1-19.

Surralles, A. (2003). De la percepción en antropología. Algunas reflexiones sobre la noción de persona desde los estudios amazónicos. *Indiana*, 19/20:59-72.

Opció 3

Marre, Diana. (2014). Displaced children and stolen babies. State of exception, fear and public secrets in contemporary Spain. *American Anthropological Association Annual Meeting: Producing an anthropology of displaced childhoods*. Washington, 3 - 7 December 2014. Conference paper. Available at: https://www.researchgate.net/publication/281104922_Displaced_children_and_stolen_babies_State_of_e

Plonowska, E. (2012). Bare Life. En Sussman, H. (Ed.). *Impasses of the Post-Global. Theory in the Era of Climate Change* (pp. 194-201). Ann Arbor: Open Humanities Press.

Saidel, M. (2013). Más allá de la persona: lo impersonal en el pensamiento de Roberto Esposito y Giorgio Agamben. *Eikasia*, 51:159-176.

Bloc II

Opció 4

Degnen, C. (2018). Making Babies and Being Pregnant: the Debated Beginning of Personhood. In *Cross-Cultural Perspectives on Personhood and the Life Course* (pp. 29-56). New York: Palgrave Macmillan.

Kaufman, S. R. & Morgan, L. M. (2005). The Anthropology of the Beginnings and Ends of Life. *Annual Review of Anthropology*, 34:317-341.

Martínez, B. (2013). La muerte como proceso: una perspectiva antropológica. *Ciência & Saúde Coletiva*, 18 (9):2681-2689.

Opció 5

Fassin, D. (2010). El irresistible ascenso del derecho a la vida. Razón humanitaria y justicia social. *Revista de Antropología Social*, 19:191-204.

Han, S., Betsinger, T. & Scott, A. (2017). Introduction: Conceiving the Anthropology of the Fetus. In Han, S., Betsinger, T. & Scott, A. (Eds.). *The Anthropology of the Fetus. Biology, Culture, and Society* (pp. 1-12). New York: Berghahn Books.

Kaufman, S. R. & Morgan, L. M. (2005). The Anthropology of the Beginnings and Ends of Life. *Annual Review of Anthropology*, 34:317-341.

Opció 6

Ariès, Ph. [1975] (2011). La muerte invertida. El cambio en las actitudes frente a la muerte en las sociedades occidentales. En *Historia de la muerte en occidente. De la edad media hasta nuestros días* (pp. 223-268). Barcelona: El Acantilado.

Ferrándiz, F. (2018). Death on the Move: Pantheons and Reburials in the Spanish Civil War Exhumations. In Robben, A. (Eds.). *A Companion to the Anthropology of Death* (pp. 189-204). New Jersey: Wiley Blackwell.

Stewart, M. (2007). How does genocide happen? In Astuti, R., Parry, J., & Stafford, C. (Eds.). *Questions of anthropology* (pp. 249-280). Oxford: Berghahn Books.

Opció 7

Ariès, Ph. [1975] (2011). La muerte invertida. El cambio en las actitudes frente a la muerte en las sociedades occidentales. En *Historia de la muerte en occidente. De la edad media hasta nuestros días* (pp. 223-268). Barcelona: El Acantilado.

Münster, D. & Broz, L. (2015). The anthropology of Suicide: ethnography and the Tension of agency. In Broz, L. & Münster, D. (Eds.). *Suicide and agency anthropological Perspectives on Self-destruction, Personhood, and Power* (pp. 3-22). United Kingdom: Ashgate.

Richards, N. (2017). Assisted Suicide as a Remedy for Suffering? The End-of-Life Preferences of British "Suicide Tourists". *Medical Anthropology*, 36(4):348-362.

Bloc III:

Opció 8

Gremillion, H. (2005). The Cultural Politics of Body Size. *Annual Review of Anthropology*, 34:13-32.

Lock, M. (1993). Cultivating the body: anthropology and epistemologies of bodily practice and knowledge. *Annual Review of Anthropology*, 22:133-155.

Martínez Barreiro, A. (2004). La construcción social del cuerpo en las sociedades contemporáneas. *Papers*, 73:127-152.

Opció 9

Hua, W. (2009). "Being Good-Looking Is Capital": Cosmetic Surgery in China Today. *Asian Anthropology*, 8 (1):89-107.

Lock, M. (1993). Cultivating the body: anthropology and epistemologies of bodily practice and knowledge. *Annual Review of Anthropology*, 22:133-155.

Russo, M.T. (2018). Belleza, naturaleza y artificio. Las utopías del cuerpo post-natural. *Sociología y Tecnociencia*, 8(1):17-26.

Opció 10

Crossley, N. (2013). Habit and Habitus. *Body and Society*, 19(2/3):136-161.

Mauss, M. [1936] (1959). Técnicas y movimientos corporales. En *Sociología y Antropología* (pp. 337-358). Madrid: Tecnos.

Toner, J. (2017). Habitual Reflexivity and Skilled Action. *Body & Society*, 23(4):3-26.

Opció 11

Farnell, B. (1999). Moving Bodies, Acting Selves. *Annual Review of Anthropology*, 28:341-373.

Mauss, M. [1936] (1959). Técnicas y movimientos corporales. En *Sociología y Antropología* (pp. 337-358). Madrid: Tecnos.

Ravn, S. (2017). Dancing Practices: Seeing and Sensing the Moving Body. *Body & Society*, 23(2):57-82.

Opció 12

Castillejo Cuéllar, A. (2008). En la coyuntura entre la antropología y el trasplante de órganos humanos. *Antípoda*, 6:125-243.

Ikels, Ch. (2013). The Anthropology of Organ Transplantation. *Annual Review of Anthropology*, 42: 89-102.

Lock, M. (2007). Human body parts as therapeutic tools: contradictory discourses and transformed subjectivities. In Lock, M., & Farquhar, J. (Eds.). *Beyond the body proper: reading the anthropology of material life* (pp. 224-231). London: Duke University Press.

Opció 13

Ikels, Ch. (2013). The Anthropology of Organ Transplantation. *Annual Review of Anthropology*, 42: 89-102.

Scheper-Hughes, N. (2005). El comercio infame: capitalismo milenarista, valores humanos y justicia global en el tráfico de órganos. *Revista de Antropología Social*, 14:195-236.

Sharp, L. (2000). The commodification of the body and its parts. *Annual Review of Anthropology*, 29:287-328.

Bloc IV

Opció 14

Del Vecchio Good, M.J. (2010). The Medical Imaginary and the Biotechnical Embrace. Subjective Experiences of Clinical Scientists and Patients. En Good, B., Fischer, M., Willen, S. & Del Vecchio Good, M.J (Eds.). *A Reader in Medical Anthropology* (pp. 272-283). United States: Wiley-Blackwell.

Foucault, M. [1965] (2001). La antigüedad de la clínica. En *El nacimiento de la clínica. Una arqueología de la mirada médica* (pp. 84-96). Madrid: Siglo XXI.

Rose, N. (2007). Biopolitics in the Twenty-First Century. En *The Politics of Life Itself. Biomedicine, Power, and Subjectivity in the Twenty-First Century* (pp. 9-40). Princeton-Oxford: Princeton University Press.

Opció 15

Davis, L. (2006). Constructing Normalcy: The Bell Curve, the Novel, and the Invention of the Disabled Body in the Nineteenth Century. In Davis, L. (Eds.). *The Disability Studies Reader* (pp. 3-16). New York: Routledge.

Ginsburg, F. & Rapp, R. (2013). Disability worlds. *Annual Review of Anthropology*, 42:53-68.

Gómez, V. (2018). Una investigación encarnada sobre la discapacidad: experiencia investigadora y retos epistemológicos. *Revista de Dialectología y Tradiciones Populares*, 73(1):107-125.

Bibliografía recomendada

Ariès, Ph. [1975] (2011). *Historia de la muerte en occidente. De la edad media hasta nuestros días*. Barcelona: El Acantilado.

Benjamin, W. (1967). Sobre la facultad mimética. En *Ensayos escogidos* (pp. 105-107). Buenos Aires: Ed. Sur.

Blanes, R & Espírito Santo, D. (eds.) (2014). *The Social Life of Spirits*. Nebraska: Nebraska University Press.

Bloch, M., & Parry, J. (1982). *Death and the regeneration of life*. Cambridge: Cambridge University Press.

Butler, J. [1993] (2002). Los cuerpos que importan. En *Cuerpos que importan: sobre los límites materiales y discursivos del 'sexo'* (pp. 53-94). Buenos Aires: Paidós.

Carsten, J. (2007) How do we know who we are? In Astuti, R., Parry, J., & Stafford, C. (Eds.). *Questions of anthropology* (pp. 22 -54). Oxford: Berghahn Books.

Certeau, M. (2007). Walking the city. In Lock, M. and Farquhar (Eds.). *Beyond the body proper: reading the anthropology of material life* (pp. 249-258). London: Duke University Press.

Conklin, B. & Morgan, L. (1996). Babies, bodies and the production of personhood in North America and a Native Amazonian Society. *Ethos*, 24(4):657-694.

Degen, C. (2018). *Cross-Cultural Perspectives on Personhood and the Life Course*. New York: Palgrave Macmillan.

Delaplace, G. (2011). Enterrer, submerger, oublier. Invention et subversion du souvenir des morts en Mongolie. *Raisons Politiques*, 41:87-103.

Deleuze, G. & Guattari, F. (2007). We always make love with worlds. In Lock, M., & Farquhar, J. (Eds.). *Beyond the body proper: reading the anthropology of material life* (pp. 428-433). London: Duke University Press.

Digby, T. (1998). *Men doing feminism*. New York: Routledge.

Douglas, M. (1966a). *External Boundaries. Purity and Danger: An analysis of concepts of pollution and taboo*. London: Routledge & Kegan Paul.

Douglas, M. (1966b). *Internal Lines. Purity and Danger: An analysis of concepts of pollution and taboo*. London: Routledge & Kegan Paul.

Douglas, M. (1970). *Natural Symbols: Explorations in Cosmology*. Barrie: The Cresset Press.

Dudgeon, M. & Inhorn, M. (2003). Gender, masculinity and reproduction: anthropological perspectives. *International Journal of Men's Health*, 2:31-56.

Essed, Ph., Goldberg, T. & Kobayashi, A. (Eds.) (2009). *A companion to Gender Studies*. Oxford: Wiley-Blackwell.

Elias, N. (2001). *The Loneliness of the Dying*. New York: Continuum.

Fernandez-Duque, E., Valeggia, C. R., & Mendoza, S. P. (2009). The Biology of Paternal Care in Human and Nonhuman Primates. *Annual Review of Anthropology*, 38(1):115-130.

Foucault, M. [1966] (2001). *El nacimiento de la clínica. Una arqueología de la mirada médica*. Buenos Aires: Siglo XXI.

Foucault, M. [1974-1975] (2000). *Los anormales*. Buenos Aires: FCE.

- Foucault, M. [1976] (1998). *Historia de la sexualidad I. La Voluntad de Saber*. México: Siglo XXI.
- Foucault, M. [1984] (2012). *Historia de la sexualidad. II. El uso de los placeres*. México: Siglo XXI.
- Foucault, M. [1984] (1987). *Historia de la sexualidad III. La inquietud de si*. México: Siglo XXI.
- Ginsburg, F. & Rapp, R. (1991). The Politics of Reproduction. *Annual Review of Anthropology*, 20:311-343.
- Ginsburg, F., & Rapp, R. (2011). The difference that disability makes: reproductive Justice Through a Wider Lens. *The Scholar and Feminist Online*, 9:1-10.
- Goffman, E. [1961] (2001). *Internados. Ensayos sobre la situación social de los enfermos mentales*. Buenos Aires: Amorrortu.
- Goffman, E. [1963] (2001). *Estigma. La identidad deteriorada*. Buenos Aires: Amorrortu.
- Granet, M. [1933] (2007). Right and left hand in China. In Lock, M., & Farquhar, J. (Eds.). *Beyond the body proper: reading the anthropology of material life* (pp. 41-49). London: Duke University Press.
- Gremillion, H. (2005). the Cultural Politics of Body Size. *Annual Review of Anthropology*, 34(1):13-32.
- Izugbara, C. & Undie, C. (2008). Who Owns the Body?: Indigenous African Discourses of the Body and Contemporary Sexual Rights Rhetoric. *Reproductive Health Matters*, 16:159-167.
- Izza, G. P. (2005). Antonio Gramsci y la antropología médica contemporánea . Hegemonía , " capacidad de actuar " (agency) y transformaciones de la persona. *Revista de Antropología Social*, 15-32.
- Kaufman, S.R. & Morgan, L. M. (2005). The Anthropology of the Beginnings and Ends of Life. *Annual Review of Anthropology*, 34:317-341.
- Lambeck, M. (2007). How do women give birth? In Astuti, R., Parry, J., & Stafford, C. (Eds.). *Questions of anthropology* (pp. 197-226). Oxford: Berghahn Books.
- Lewin, E. (2006). *Feminist Anthropology. A Reader*. Oxford: Blackwell.
- Lock, M. (2002). *Twice Dead. Organ transplants and the reinvention of Death*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.
- Lock, M. (2007). Alienation of body parts and the biopolitics of immortalized cells. In Lock, M., & Farquhar, J. (Eds.). *Beyond the body proper: reading the anthropology of material life* (pp. 567-586). London: Duke University Press.
- Marks, J. (2013). The Nature/Culture of Genetic Facts. *Annual Review of Anthropology*, 42(1):247-267.
- Marre, D. (2009). We do not have immigrant children at this school, we just have children adopted from abroad": Flexible Understandings of Children's Origins". In Marre, D. & Briggs, L. (Eds.). *International Adoption: Global Inequalities and the Circulation of Children* (pp. 226-243). New York: New York University Press.
- Marre, D. (2009). Los silencios de la adopción en España. *Revista de Antropología Social*, 19:97-126.
- Martín, A. (2006). *Antropología del Género. Culturas, mitos y estereotipos sexuales*. Madrid: Cátedra.
- McIntyre, M. H., & Edwards, C. P. (2009). The Early Development of Gender Differences. *Annual Review of Anthropology*, 38(1):83-97.
- Miller, N. (2007). Re-reading as a woman: the body practice. In Lock, M., & Farquhar, J. (Eds.). *Beyond the body proper: reading the anthropology of material life* (pp. 297-305). London: Duke University Press.
- Moncá, Beatriz. 2011. *Antropología del género*. Madrid: Síntesis.

- Morgan, L. M. (1989). When does life begin? A cross-cultural perspective on the personhood of fetuses and young children. In Doerr, E. & Prescott, J. (Eds.). *Abortion and Fetal "Personhood"* (pp. 97-114). Long Beach, CA: Centerline Press.
- Morgan, L. M. (2011). Fetal bodies, undone. In Mascia-Less, F. (Ed.). *A Companion to the Anthropology of the Body and Embodiment* (pp. 320-337). Malden, MA: Wiley-Blackwell.
- Passador, L. H. (2010). "As mulheres são más": pessoa, gênero e doença no sul de Moçambique. *Cadernos Pagu*, nº 35:177-210.
- Rapp, R. (2001). Gender, body, biomedicine: how some feminist concerns dragged reproduction to the center of social theory. *Medical Anthropology Quarterly*, 15(4):466-77.
- Rapp, R. (2007). Real time fetus: the role of the sonogram in the age of monitored reproduction. In Lock, M., & Farquhar, J. (Eds.). *Beyond the body proper: reading the anthropology of material life* (pp. 608-622). London: Duke University Press.
- Reedy, P. & Learmonth, M. (2011). Death and Organization: Heidegger's Thought on Death and Life in Organizations. *Organization Studies*, 32:117-131.
- Reischer, E. & Koo, K. S. (2004). The Body Beautiful: Symbolism and Agency in the Social World. *Annual Review of Anthropology*, 33(1):297-317.
- Samuelsen, H. & Steffen, V. (2004). The relevance of Foucault and Bourdieu for medical anthropology: exploring new sites. *Anthropology & Medicine*, 11(1):3-10.
- Sennett, R. (1998). *The corrosion of character: the personal consequences of working in the new capitalism*. New York: Norton.
- Severi, C. (2002). Memory, reflexivity and belief. Reflections on the ritual use of language. *Social Anthropology*, 10:23-40.
- Strathern, M. (2004). The Whole Person and Its Artifacts. *Annual Review of Anthropology*, 33(1):1-19.
- Strathern, A. & Pamela, S. (1998). Seeking Personhood: Anthropological Accounts and Local Concepts in Mount Hagen, Papua New Guinea. *Oceania*, nº 86:170-188.
- Surrallés, A. (2003). De la percepción en antropología. Algunas reflexiones sobre la noción de persona desde los estudios amazónicos. *Indiana*, 19/20:59-72.
- Taylor, A. (1993). 'Remembering to forget: identity, mourning and memory among the Jivaro'. *Man* 28:653-78.
- Tola, F. (2005). Personas corporizadas, multiplicidades y extensiones: un acercamiento a las nociones de cuerpo y persona entre los tobas (qom) del chaco argentino. *Revista Colombiana de Antropología*, 41: 107-134.
- Turner, M. [1980] (2007). The social skin. In Lock, M., & Farquhar, J. (Eds.). *Beyond the body proper: reading the anthropology of material life* (pp. 83-105). London: Duke University Press.
- Walter, T. (2002). *The revival of Death*. London: Routledge.

Visionats recomanats

- Almodóvar, P. (1997). *Carne trémula*. España, 101 min.
- Bayona, J. A. (2012). *Lo imposible (The impossible)*. España, 107 min.
- Branagh, K. (1994). *Frankenstein de Mary Shelley*. USA, 123 min.
- Boileau, L. (2012). *Piel color miel*. Bélgica, 70 min.

Eastwood, C. (2002). *Deuda de sangre (Blood Work)*. USA, 115 min.

Fabiánová, D. (2010). *La luna en ti*. Eslovenia, 120 min. <http://vimeo.com/40773282>

González Iñárritu, A. (2003). *21 gramos*. USA, 125 min.

Hormann, S. (2009). *La flor del desierto (Desert flower)*. UK, 120 min.

Kreuzpaintner, M. (2007). *Trade (El precio de la inocencia)*. USA, 120 min.

Lewin, B. (2012). *The sessions*. USA, 98 min.

Niccol, A. (1997). *Gattaca*. USA, 106 min.

Oshima, N. (1976). *El imperio de los sentidos (Ai no korída)*. Japón, 100 min.

Pang Chun, O. & Pang, D. (2002). *The eye (Gin Gwai)*. Hong Kong, 98 min.

Stilson, J. (2009). *Good hair*. USA, 95 min.

Takabayashi, Y. (1982). *Irezumi, la mujer tatuada (The spirit of tattoo)*. Japón, 109 min.

Sèries TV:

Ball, A. (2001-2005). *Six feet under*. Tv serie. USA, 5 temporades de 12/13 episodis.

Fellowes, J. (2010-...). *Downton Abbey*. Tv serie. 2010. UK, 5 temporades de 10 episodis cadascuna.

Weiner, M. (2007-2015). *Mad men*. Tv serie. USA, 7 temporades de 13 episodis cadascuna.

Documentals a la xarxa:

Armengou, M. & Belis, R. (2002). Els nens perduts del franquisme. *Trenta minuts* (parte1). Televisió de Catalunya (TV3). <https://www.youtube.com/watch?v=zA3M-k-ckis>

Armengou, M. & Belis, R. (2002). Els nens perduts del franquisme. *Trenta minut* (parte 2). Televisió de Catalunya (TV3). <https://www.youtube.com/watch?v=YuJNEIQkzIY>

Armengou, Montse i Ricard Belis (2012). [Torneu-me el fill!](https://www.youtube.com/watch?v=QleFJqt0rgg). TV3.

Armengou, M. & Belis, R. (2015). Els internats de la por. *Sense Ficció*. Televisió de Catalunya (TV3). <https://www.youtube.com/watch?v=ttAbGa789Hg>

Armengou, M. & Belis, R. (2016). [Jo també vull sexe!](https://www.youtube.com/watch?v=QleFJqt0rgg) TV3, 60 min. (documentary)

Armengou, M., Belis, R. & Elfa, A(2018). Desemparats. Sense ficció. Televisió de Catalunya (TV3). <http://www.ccma.cat/tv3/sense-ficcio/desemparats-miniserie-documental-dinvestigacio-sobre-les-retirades-de-me>

Artigas et al. (2013) *Ciutat Morta*. <https://www.youtube.com/watch?v=QleFJqt0rgg>

Centeno, A. & De la Morena, R. (2015). [Yes, we fuck!](https://www.youtube.com/watch?v=TT7x1BIEhY0) España, 60 min. (documentary)

Das, V. (2012). *Fair? A documentary on the fair skin in India*: <https://www.youtube.com/watch?v=TT7x1BIEhY0>

Franco, G. (2013). *Los años robados de Xavi. Una lucha por recuperar la identidad*. (Espanya, 45').

Gómez, C. (2011). Badajoz, 1936. *Crónicas*. Televisión Española (TVE). (Espanya, 55 min.). <https://www.youtube.com/watch?v=sHIWuLRhFIs>

Villegas, Ch. (2011). Congreso Internacional AFIN. Barcelona. Una mujer narra su historia sobre un embarazo y una 'donación' en el año 1971. <https://www.youtube.com/watch?v=9Ox361chsYM>

